

॥ ५७ ॥ ५८ ॥ इमं हितस्य काकस्य वधे दोषमदर्शयन् एकमेकममात्यं क्रमेण दुर्बलीकुरुष्व र्यात्पुनश्च दुर्बलीकृतस्य कारणं वधहेतुं दोषमाज्ञाय साकल्येन ज्ञात्वा एकैकमेव जहि ॥ ५९ ॥ तेषामकस्मात्पुनश्च वधे दोषमाह एकैति संहताः कंटकानपि मृद्नीयुः किमु तमादृशान् मृदूनि त्यर्थः ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ पितरित्वदीये संस्थिते मृते ॥ ६३ ॥ विभ्रमेत् अनापेष्वाप्तबुद्धिं भवान्माकाशीं दिति ॥ ६४ ॥

येत्वां ब्राह्मणनेच्छंति तेन वत्स्यंति मे गृहे ॥ भवतैव हितज्ज्ञेयं यत्तदेषामनंतरं ॥ ५७ ॥ यथा स्यात्सुधृतो दंडो यथा च सुकृतं कृतं ॥ तथा समीक्ष्य भगवन् श्रेयसे विनि युंक्ष्व मां ॥ ५८ ॥ मुनिरुवाच अदर्शयन्निमंदोषमेकैकं दुर्बलीकुरु ॥ ततः कारणमाज्ञाय पुरुषं पुरुषं जहि ॥ ५९ ॥ एकदोषा हि बहवो मृद्नीयुरपि कंटकान् ॥ मंत्रभेदभयाद्राजं स्तस्मादेतद्वीमिते ॥ ६० ॥ वयं तु ब्राह्मणानाममृदुदंडाः रूपालवः ॥ स्वस्ति चेच्छाम भवतः परेषां च यथात्मनः ॥ ६१ ॥ राजन्नात्मानमाच क्षेपं बंधी भवतो ह्यहं ॥ मुनिः कालकवक्षीय इत्येवमभिसंज्ञितः ॥ ६२ ॥ पितुः सखा च भवतः संमतः सत्यसंगरः ॥ व्यापन्ने भवतो राज्ये राजन्पितरि संस्थिते ॥ ६३ ॥ सर्वकामान्परित्यज्य तपस्तप्तं तदामया ॥ स्नेहात्त्वां तु ब्रवीम्येतन्माभूयो विभ्रमेदिति ॥ ६४ ॥ उभे दृष्ट्वा दुःखसुखे राज्यं प्राप्य यदृच्छया ॥ राज्येनामात्यसंस्थेन कथं राजन्प्रमाद्यसि ॥ ६५ ॥ ततो राजकुलेनां दीसं जज्ञे भूयसा पुनः ॥ पुरोहितकुले चैव संप्राप्ते ब्राह्मणर्षभे ॥ ६६ ॥ एकच्छत्रां महीं कृत्वा कौसल्याय यशस्विने ॥ मुनिः कालकवक्षीय ईजे क्रतुभिरुत्तमैः ॥ ६७ ॥ हितं तद्वचनं श्रुत्वा कौसल्योप्यजयन्महीं ॥ तथा च कृतवान् राजायथोक्तं तेन भारत ॥ ६८ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिप० राजध० अमात्यपरीक्षायां कालकवक्षीयोपाख्याने द्वाशीतितमोऽध्यायः ॥ ८२ ॥ ॥ ७३ ॥ युधिष्ठिर उवाच सभासदः सहायाश्च सुहृदश्च विशांपते ॥ परिच्छदास्तथामात्याः कीदृशाः स्युः पितामह ॥ १ ॥ भीष्म उवाच ह्रीनिषेवास्तथादांताः सत्यार्जवसमन्विताः ॥ शक्ताः कथयितुं सम्यक्ते तव स्युः सभासदः ॥ २ ॥ अमात्यांश्चातिशूरांश्च ब्राह्मणांश्च परिश्रुतान् ॥ सुसंतुष्टांश्च कौंतेय महोत्साहांश्च कर्मसु ॥ ३ ॥ एतान्सहायां ह्यिप्सेथाः सर्वास्वापत्सु भारत ॥ कुलीनः पूजितो नित्यं न हि शक्तिं निगूहति ॥ ४ ॥ प्रसन्नमप्रसन्नं वा पीडितं हतमेव वा ॥ आवर्तयति भूयिष्ठं तदेव त्वनुपालितं ॥ ५ ॥

केवलं अमात्यसंस्थो माभूरित्याशयेनाह उभे इति ॥ ६५ ॥ नां दीमंगलपाठः ततस्तस्मिन्मंत्रिणि दृते सति नंदीति पाठे हर्षः मंत्रीति पाठे भूयसायत्नेन संजज्ञे जातः ॥ ६६ ॥ कौसल्याय कौसल्यार्थे ॥ ६७ ॥ ॥ ६८ ॥ इति शांतिप० रा० नै० भारतभा० द्वाशीतितमोऽध्यायः ॥ ८२ ॥ ॥ ७३ ॥ सभासदः व्यवहारनिर्णायकाः सहायाः युद्धादावुपयोगिनः सुहृदो हितकर्तारः परिच्छदाः सेनान्यादयः अमात्याः मंत्रिणः ॥ १ ॥ क्रमेणैषां लक्षणान्याह ह्रीति कथयितुं न्यायान्यायौ वक्तुं ॥ २ ॥ अमात्यान् नित्यं सन्निहितान् शूराः पुरोहितादयश्च सहाया इत्यर्थः ॥ ३ ॥ सुहृदमाह सार्धेन कुलीन इति ॥ ४ ॥ ५ ॥